

BISERIC'A si SCOL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literaria si economica.

Ese o data in septemana: Duminec'a.

Pretiuu abonamentului:	Pretiuu insertiunilor:	Correspondintiele sè se adreseze Redactiunei dela „BISERIC'A si SCOL'A“ in Aradu, la institutulu pedagogicu-teologicu, éra banii la secretariatulu consistoriului romanu ortodoxu din Aradu.
Pentru Austro-Ungari'a pe anu . . . 5 fl.— cr.	Pentru publicatiunile de trei ori ce contienu cam 150 cuvinte 3 fl., pana la 200 cuvinte 4 fl. si mai sus 5 fl. v. a.	
„ „ „ „ 1/2 anu . . . 2 „ 50 „		
Pentru Romani'a si strainetate pe anu . 7 „ — „		
„ „ „ „ 1/2 „ 3 „ 50 „		

Congresulu bisericescu alu metropoliei ortodoxe romane din Transilvania.

Cav. de Puscariu, raportorul comisiunei pentru fondurile comune dieceseloru Aradu-Caransebesiu, arata cà in privinti'a administrarei fondurilor comune, in comisiune s'au ivitu trei voturi, unulu pentru retrimiteria la sinódele eparchiale spre noua pertractare, altulu pentru trecerea la ordinea dilei, si alu treilea votulu maioritatii pentru impartirea fondurilor. Majoritatea din comisiune, luandu la pertractare mai antaiu cestiunea daca aceste fonduri sunt a-se administrá si mai departe in comunu, séu sunt a-se impartí intre diecesele respective, si esaminandu-o din tote punctele de vedere a-le economiei practice si ale dorintieloru manifestate din partea celoru indreptatiti, considerandu anume;

a) cà nu numai in sensulu legiloru civile este fia care parte indreptatita a pretinde segregarea partii sale dela o avere comuna de natura divisibila, daru si dupa tenórea stat. org. fia care parte constitutiva a metropoliei nóstre are dreptulu a-si administrá averea sa prin propriile sale organe autonome si independente;

b) considerandu cà organele chiamate pentru administrarea averei si fondurilor eparchiale in sensulu statutulu organicu sunt consistoriele aparchiale si respective senatele epitropesci ale acestor'a, prin urmare administrarea numiteloru fonduri prin organe abnormale precum e epitropi'a fondurilor comune instituita in modu provisoriu la Aradu séu instituinda la Timisiora séu airea ar fí o institutiune abnormala si prejuditiósa constitutiunei nóstre bisericesci;

c) considerandu cà administrarea numiteloru fonduri prin epitropi'a comuna subordinata la doue sinóde eparchiali independente unulu de altulu, la casu de diferentie in pareri ar devení nepracticavera, si chiar imposibila; apoi

d) mai considerandu si aceea cà atare administrare pretinde prea mari spese, pentrucà dupa cum arata socotelile, pana acuma a consumatu 20% ale

veniteloru, pre candu dupa esperinti'a facuta administrarea averiloru diecesane prin propriile sale organe de abia recere 1% a veniteloru;

e) considerandu, cà si siguranti'a fondurilor trebuie se fia mai mare pe langa organele cele normate in statutulu organicu decâtu prin cele nenormate, si si folósele poporului credintiosu mai accesibile la propriile loru centre administrative bisericesci, de câtu dela unu locu lui mai strainu si indrepartatu;

f) considerandu, cà si dorintiele legali si equitabile a-le partiloru indreptatite sunt indreptate intr'acblo, ca aceste fonduri comune se se segregaze si se se transpuna in administratiunea separata a organeloru legali a respectiveloru diecese;

g) considerandu cà precum a fostu posibila segregarea acestoru fonduri comune intre Serbi si Romani, tocmai asia de posibila este si intre respectivele diecese romane; si in fine

h) considerandu, cà eventual'a infintiare de eparchii noue nu póte impedeá impartirea acestoru fonduri intre eparchiele de acum a Aradului si Caransebesiului, deorace la infintierea de eparchii noue tocmai asia de lesne si tocmai dupa aceeași cheia se vor puté excinde si partile, ce le vor compete noueloru eparchie, comisiunea propune:

Veneratulu congressu se enuncie mai antaiu in principiu necesitatea impartirii fondurilor comune intre dieces'a Aradului si Caransebesiului, si transpunerea loru in administratiunea respectiveloru consistorie eparchiali.

Ér, considerandu cà fondurile cestionate sunt proprietate comuna a dieceseloru eparchiali Aradu si Caransebesiu;

considerandu cà toti credintiosii acestoru eparchie fora exceptiune s'au bucuratu si se bucura de bineficiile acestoru fonduri; si in fine

considerandu despre o parte, cà nici n'ar mai fí posibilu a eruá, cà cine si in ce mesura a contribuitu la aceste fonduri, éra despre alta parte considerandu si aceea, cà nu atátu celu ce a contribuitu

ceva, ci acel'a pentru care s'a contribuitu se considera de proprietariu si prin urmare indreptatitu spre participarea la aceste fonduri, majoritatea comisiunii propune, ca congresulu se enuncie:

a) *Impartirea fondurilor comune intre dieces'a Aradului si Caransebesiului se face in proportiunea sufletelor a credintiosiloru acestoru eparchii;*

b) *La casulu infiintari de eparchii noue, aceste se vor imparteși la aceste fonduri asemenea in proportiunea sufletelor segregate si vor primá competinti'a loru dela acele diecese, dela cari s'au dismembratu;*

c) *Destinatiunea primitiva a fonduriloru remane si dupa impartire nealterata.*

In contra acestoru propuneri V. Babesiu face urmatórea propunere:

„Considerandu marile greutate impreunate cu impartirea fonduriloru de sub intrebare, dupa natur'a originii si destinatiunii lor; considerandu si nedreptatea ce s'ar face dieceseloru nou infiintande prin o decidera a cestiunii de impartire fora ele; considerandu cá intru interesulu fratietatii si armoniei nici odata ca acuma n'a fostu mai pucinu consultu a ventilá indreptatirea la aceste fonduri si a iritá spiritele spre detrimentulu pazei si armoniei necesare in sinulu bisericeii nóstre: se se amane desbaterea si decisiunea asupra obiectulu, si sustiena statulu quo, dar recomandandu-se episcopiei tóta posibil'a economie in spese.“

Punendu-se la votu nominalu aceste doue propuneri, rezultatulu este 24 voturi pentru propunerea lui V. Babesiu si 32 pentru a majoritatii din comisiune. Prin urmare presidiulu enuncia ca concludu propunerea majoritatii pentru *impartirea fonduriloru*. Era in *privinti'a chierei dupa carea se se face impartirea fonduriloru, congresulu la propunerea lui V. Babesiu lasa impartirea in competinti'a respectiveloru sínóde eparchiali de Aradu si Caransebesiu, si numai daca sínódele nu se vor poté intielege si se vor asterne voturile diverginte congresulu, atunci numai se decida congresulu in caus'a acést'a*.

In siedintiele ultime din sesiunea de estimpu, congresulu a desbatutu cestiuni mai importante, a dou'a casatoria a pretiloru si uniformitatea invetiamentulu in institutele nóstre teologice cari, ambele fiindu de natura canonica s'au transpusu la sinodulu episcopescu, in a carui competintia cadu astfelu de cestiuni.

Cum e omulu dela natura?

Studiulu adevratu alu omenimeii este omulu. Goethe.

Pentru ca educatiunea se succéda, va trebui se tiena contu de natur'a obiectulu seu. Si de aici resulta necesitatea, ca fia care educatoriulu adevratu se cunósca in tóte si preste totu obiectulu educatiunii, care este omulu in starea nepotintiei, séu altcum minorenilu. Intrég'a educatiune se cladesce pre na-

tur'a omulu. De óra ce calitatea naturei omenesci e esenti'a educatiunii, si fiindu-cá ea a produsu si produce inca si astadi mari greutate in vastulu cercu alu educatiunii, — indemnatu de acést'a consideratiune, me voiu ocupá asta data cu problem'a: Cum e omulu dela natura?

Acést'a intrebare a fostu totu-deun'a de o importantia fórté mare, încátu unii pedagogi nu incetau de a se mandri, cá dela resolvarea problemei anumite, depinde posibilitatea educatiunii; si cá in acést'a problema se afla isvorulu educatiunii. Si acést'a intr'adeveru este asia, cáci ori unde se decurga activitatea educatiunii, intre marginile ei nu obvine nici unu momentu, care n'ar fi petrunsu de ideii'a naturei omenesci.

Chiar si in timpurile nostre se póte observá o interesare viua facia de acést'a problema sublima, cu tóte cá parerile nu se concentréza la o grupa completa, armoniósá, ca in sóre lumin'a si caldur'a. Dar aceste pareri fia ori cátu de diferite, ele se potu privi si desbate din trei puncte de vedere:

I. *Omulu e dela natura reu*. De este acést'a parere basata pe adeveru, atunci educatiunea ar fi numai umbra si visu; atunci n'ar remané alt'a parintiloru, decátu a omorí de arendulu pre toti acei fii, in acaroru inima s'a incuibu reulu dela nascere, si in fine am trebui se negámu adeverulu necontestabilu, cá plant'a se póte cultivá, animalulu dresá, si numai omulu educá. Cu tóte aceste inse esperienti'a de tóte dilele ne dovedesce destulu de lamuritu, cá crescerea buna si ingrigita are urmari bune si folositorie, ér cea rea triste si stricatióse. Renumitulu filosofu Kant dice: „Omnu numai prin educatiune póte se fia omu.“ Totu dinsulu in altu locu: „Este incantatoriu a-si imaginá, cá natur'a omenésca va fi totu mai bine dezvoltata prin educatiune, si cá acést'a se póte formá amesuratu omenimeii.“ *)

Tóte aceste nu s'ar observá, déca omulu ar fi dela natura numai reu, precum eugeta pesimistii; ér posibilitatea si necesitatea educatiunii s'ar sterge ca si candu n'ar mai fi fostu.

II. *Omulu e dela natura bunu*, si numai referintiele sociale, cari stau in contradicere cu natur'a omulu, lu-facu adeseori reu. Rousseau incepe opulu seu epochalu „Emilu“ cu aceste cuvinte: „Tóte sunt bune, cand esu din manile creatoriului; tóte degeneréza in manile omulu.“ Baiatulu dela natura e bunu, fara inclinare si spre reu, si tóta reutatea, de carea se impartasiesce mai tardiu este numai rezultatulu esemplulu si a nepriceperei.

Acést'a parere inca e zidita pre nasipu, cáci am poté intrebá cu Tholuck: „Cine dá sugatoriulu esemplu la manía si invidia? Si de ce-i placu lui mai tare aceste, decátu iubirea si bunatatea? Déca ar fi baiatulu numai iubire, de ce nu damu de vr'unu muritoriu, carele ar fi pastratu iubirea pana la momentu? Intr'adeveru simtiescu in adenculu inimeii

*) I. Kant. Ueber Pädagogik, v. Th. Vogt.

mele, că reutatea n'am inzestrat'o ca unu obiectu strainu. Am urmarit'o nu dóra din constringere, ci nu m'am potutu lapedá de ea, fiindu in legatura cu natur'a mea.“

Déca ar fi omulu a natura bunu, atunci ar încetá chiamarea atatu de sublima a parintiloru, de a se ingrigi de pruncii loru, ca nu cumva se alunece pe calea corumperei si a nefericirei; atunci la ce necesitatea instituteloru si a educatoriloru buni?

III. *Omulu nu e nici bunu nici reu, ci este o tabla rasa.* Sunt si acuma pedagogi, cari afirma, că sufletulu baiatului ar fi ceva materia, din carea se póte cioplí ce ne place, de unde ar urmá, că educatiunea este *atopoternica*. Candu parerea acést'a ar fi basata pe adeveru, atunci ne-am mandrí, că posedámu putere creatória, căci asteptamu si de acolo fructe, unde nime nu a semenatu; atunci libertatea voiei, virtutea si moralitatea ar fi numai umbra si visu. Educatiunea inse numai aceea póte desvoltá séu corumpe prin procedura gresita, ce se afla dejá plantatu in copilu; unde nu este sementia, acolo nu resare, nu infloresce nimica, prin urmare nu se potu asteptá nici fructe. Nu incupe nici o indoéla că educatiunea multu póte face; de aici inse nu resulta, ca ea se fia atopoternica, si nici nu este, depindendu in mare parte dela vointi'a libera si dela activitatea propria a scolariloru.

„Dar nici nu dorimu noi, ca educatiunea se fa-ca progrese straordenarie, căci acést'a s'ar poté intem-plá numai nimicindu voi'a libera a scolariloru; ast'a însusire inse a sufletului, carea cuprinde in sine tipulu Dumnedierei, nu am sacrifica-o pentru nici unu progresu, fia ori câtu de stralucitu.“ *)

IV. Constatandu defectuositatea pareriloru mai susu insirate, ni se pune vrendu-nevrendu intrebarea: carea este asia dara parerea adeverata?

La ce respundemu: *Omulu se nasce cu inclinarea spre bine si spre reu.* Numai dupa acésta parere se póte esplicá activitatea educatiunei; si de aici isvo-resce scopulu sublimu alu educatiunei, care sta, intru a desvoltá si intari inclinarea spre bine, ér cea spre reu a o sterpí inca in radecina, ca astfelu copilulu se póta ajunge de sine si prin sine la perfectiunea crestinesca.

Aradu, in 11. Novembre n. 1878.

Dr. Lazaru Petroviciu,
profesoru.

P r o i e c t u

de procedura in procesele matrimoniale si divortiale.

(Fine.)

XVI. Dispositiuni pentru ambele forme procesuali ordinarii.

§. 66. In casu, candu ver o parte dupa incaminarea procesului si in decursulu aceluia absentéza, fara a-si fi lasatu in locu pre unu representante, atunci forulu denumesce unu curatore pentru ea, dupa impregiurari séu pre unu-

lu din consangeniinii partii absente, carele si póte luá unu advocatu séu aperiatoriu autorisatu, in care casu se potu prelungi terminii prescise inca odata.

§. 67. Déca la inceputulu séu in decursulu procesului se face impacuire intre partii, la carea partile au se fia ambe de fatia, protopopulu improtocoléza pacea cu tóte conditionile ei, si pastreza protocolulu la arhivu, éra partiloru li se da câte o paria oficiósa de pre acel'a.

XVII. Despre restitutiuni (justificari).

§. 68. Déca vre-o parte litiganta au intardiatu la acea dí de infatisiare la acelu terminu de presentarea scriptului, dupa a caroru intardiere se prescriu urmari legali, póte justificá intardierea prin o suplica, carea numai in terminu de 15 díle dupa espirarea terminului séu dílei intardiate se va poté primí, unde va adeverí, că intardierea nu s'au facutu cu vointi'a sa (§. 446 C. drept. can. si can. 27 Cartagen'a.

§. 69. Restitutiunea pentru fie-care parte numai odata se póte cere si concede in acelu procesu; ea nu se admite pentru intardiarea triplicei séu cuadruplei a reflexiuniloru asupra cercetarei a recursuriloru si apelatiunei (§ 110).

§. 70. Protopresbiterulu este detoriu a resolve cererea de restitutiune in decursu de 8 díle si fiindu motivata a o concede prin decretare, in contra carei'a nu se da remediulu de dreptu, si a insciintiá pre ambe parti.

§. 71. In contr'a acelei decretari prin carea se respinge cererea de restitutiune, se póte recurge numai pâna la consistoriu in unu terminu de 8 díle.

§. 72. Prin cererea restitutiunei se impedeza darea sentintiei finali, nu inse si cercetările, cari se voru aretá necesarie.

XVIII. Despre cercetari si probatiuni (investigatiuni si dovedi).

§. 73. Forulu de 1-a instantia, dupa seversirea pertractarei si incheiarei procesului séu in casulu §-lui si si mai nainte, procede la cercetarea si esaminarea dovediloru. Despre ascultarea marturiiloru si oculatei insciintiéza si pre parti.

§. 74. Probatiiunile potu fi; 1. prin marturisirea propria. 2. prin juramentu. 3. prin documente. 4. prin oculata judecatorésca. 5. si prin marturii (§. 453 C. dr. can.)

Actorulu (asiá si reconvenitoriulu — contr'a actorulu) este detoriu a-si dovedí afirmatiunile sale. Cercetarea merge in acésta directiune, inse se estinde si asup'a acelu momentu si dovedi aduse de partea incta séu cautate din oficiu, prin care póte esí adeverulu la lumina.

§. 75. Marturisirea partiei litigante, ori unde se va face încátu aceea se refera la motivulu divortiuului, si este depusa seriosu, libera si in linisce de insusi partea litiganta inaintea forului, numai atunci póte serví de dovada, déca lucrulu, pre care l'au marturisu, se va adeverí intru câtu-va si prin alte dovedi séu impregiurari séu intemplari constatate. Forulu are se fia cu cea mai mare atentiune la esaminarea marturisirii, ca nu cum-va in aceea se fia ascunsa vre-o intielegere intre parti despre divortiarea loru. (§. 447 nota C. dr. can.)

§. 76. Juramentulu partiloru de sine statatoriu si nespriginitu de alta dovada in procese divortiali nu se admite.

§. 77. Documentele publice facu deplina dovada despre cele ce se cuprindu intr'ensele, déca acelea sunt date de catra jurisdictiuni publice: bisericesci, politice si civile, in sfer'a activitatiei loru (§. 463 c. dr. can.) si pana nu se dovedesce contrariulu cuprinsulu loru.

§. 78. Documentele private de sine nu facu dovada in procesele divortiali; inse acelea, déca autenticitatea loru va fi dovedita, potu serví de intarire a altei probatiuni séu impregiurari si fapte constatate.

*) Palmer. Encyclopädie des ges. Erz. u. Unterr.

§. 79. Genuinitatea documentului privatu are se o dovedesca celu ce se provóca la documentu prin marturii, prin precepatori, prin recunóscerea partii contrarie si prin juramentu. (Can. 131 si 138, Cartagen'a.

§. 80. Probatuinea principala in cause divortiale se face prin fasiunea marturiilor demne de crediamentu si jurate (testificatiune). Pravil'a c. 24, can. 9 Teofilu, §. 470 p. 6, C. dr. can.)

§. 81. De marturii nu se potu primí absolutu: cei pedepsiti pentru juramentu strembu, concubinii, partile insesi, cei ce din slabiciune trupésca séu spirituala, nu potu testificá adevéru, cei ce sunt in etate sub 14 ani, séu au fostu atunci, cându s'au intemplatú fapt'a, fii partiloru litigante, advocatii, aperatorii si judecatorii aceluia-si procesu, afara déca inaintea lor, siediendu la judecata s'au intemplatú fapt'a. (Can. 6, sin. II; Can. 8, 136, 138 sin. IV; Can. 75 apost.; Can. 140, Cartag.; §. 450, 460 C. dr. Can.)

§. 82. Relativu incapabili de a testificá, déca adeca partea contraria se va opune la testificarea lor, sunt: rudeniele de sánge in susu si in josu si fratii partiloru; servitorii comprobantelú (doveditoriului), si cei ce au datu ansa la stricarea casatoriei; si cei ce traiescu in dusmanie cu vre-o parte séu potu avé folosu din urmarea divortiului (prav. C. 22).

Totu-si remane inse la judecat'a forului cá, elu se póta ascultá si jurá pre marturii aici numiti, in impregiurari grave si déca numai din testificatiunile lor se va poté lamurí lucrulu.

§. 83. Marturiilor, ce testifica numai dupa audire, éra nu dupa propri'a cunoscintia, nu li se dá crediamentu; precum nici suspiciunea, ce se nasce din sioptiri si vorbe rele si din clevele desiarte nu se ia in socotintia (prav. C. 24: Can. 6 Teofilu).

§. 84. Dovéda deplina se face prin testificatiunea celu putienu a doi séu trei martori demni de crediamentu si jurati. Juramentulu se depune de ori-ce martoru inainte de fasiunea sa: cá adeca va spune tóte, ce le scie séu ce va fi intrebatu, cu adevéru si nu va ascunde mimic'a, fiindu-i Dumnedieu martoru si judecatoriu (juram. promisoriu). (Can. 75 apost., can. 85 sin. VI; prav. C. 24).

Preotii nu se supunu la juramentu, ci li se aduce numai aminte de juramentulu, ce l'au depusu in functiunile lor.

Dupa depunerea juramentulu, se intréba martorulu de etatea si religiunea lui, de locuinti'a si famili'a lui, despre inrudirea cu partile si alte referintie catra ele apoi despre faptele si impregiurarile, ce au a se dovedi.

§. 85. Marturiile se citéza si se asculta la scaunulu protopopescu séu dupa impregiurári se asculta si la domiciliulu lor prin protopopulu si unu notariu actualu séu prin 2 séu 3 preoti, ca comisari esmisi.

In contra comisariilor, despre cari se incunoscintéza partile (§ .) se potu face obiectiunile §-fului 5 inse numai in terminu de 8 díle, si aflându-se temeinice se esmitu alti comisari.

Martorii cari locuiescu in altu tractu se asculta si jura acolo in urm'a recuisitiunei. Normele §-lui 13 se potu aplicá si la martori, si in casu de neascultare séu déca martorii sunt de alta confesiune se va recuirá judecatori'a civila a ascultá si jurá pre martori sub urmarile legeri civili.

§. 86. Marturiile se asculta numai unulu, câte unulu si nu in publicu. La ascultare trebuie se fia de fatia doi barbati de incredere alesi de cátra parti séu chiamati din oficiu; si partile insesi si advocatii séu aperatorii lor potu se fia de fatia, inse nu au voie a intrebá si intrerupe pre martoru, ci intrebarile au a le aduce la cunoscintia functionariului si prin acest'a a i se pune martorulu. Martorulu inse din motive grave póte cere, ca ambele parti

litigante séu parintii, fii si fratii lor se nu fia de fatia la testificarea lui. (Anal. din can. 38. Cartag.)

§. 87. Fasiunea martorulu are a se luá la protocolu asiá precum vorbesce elu si in prim'a persóna, fidelu si corectu, conformu spusei lui, apoi a i se proceti fasiunea, carea, aflându-o densulu fidela, o va subserie elu insusi séu cu punerea degetulu prin unu altulu din sinulu comisiunei.

Dupa incheierea protocolulu de investigatiune, acest'a se subserie de functionari resp. de catra comisari de catra barbatii de incredere, si de catra parti séu aperatorii lor, de voru fi de fatia.

Denegarea subserierilor in tóte casurile este a se notificá espresu precum si motivele denegarii.

§. 88. Oculat'a se ordinéza din oficiu séu si la cererea partiloru, candu ea va fi necesaria, si se face ca si ascultarea marturiilor, inse prin pricepatori de lucru (esperti). Éra patimi, bóle si neputintie trupesci si spirituali, spre a caroru cunóscere se cere deosebita esperintia se cercetéza prin esperti, resp. medici si mósie autorisate, spre care scopu forulu póte recercá din oficiu pre unulu séu mai multi esperti spre facerea oculatei si darea opiniunei.

IX. Despre cercetarea anticipativa.

§. 89. Déca prin bolnavirea vre-unui martoru séu prin caletori'a lui pre tempu mai indelungatu séu fiindu martorulu in etate adenca, séu déca prin schimbarea curenda a starei de fatia, ar crede vre-o parte, cá-si póte perde séu amená doved'a, in aceste casuri, ce le va adevéru, si dupa ce va fi data actiunea si respunsulu, póte cere, ca ingraba se se faca cercetarea prin ascultare séu oculata, si forulu este datoriu a-i impliní cercerea, dupa formele prescise.

XX. Despre reflexiuni.

§. 90. Fie-care parte are voia a-si face reflexiunile sale in scrisu asup'r'a investigatiunei in terminu de 14 díle dupa finirea investigatiunei.

XXI. Despre reintregirea procesului.

§. 91. Déca protopresbiterulu dupa facut'a investigatiune s'a convinsu, cá óre-care momentu decidiatoriu in procesu, nu este pre deplinu lamuritu, séu deca defensorele aru propune, se póte reintregí cercetarea séu póte chiemá si partile inca odata la o pertractare supletória sumaria.

§. 92. Investigatiuni cerute dupa incheierea pertractarei nu se mai potu concede afare de casulu premergatoriu §.

XXII. Despre sistarea procesului din oficiu.

§. 93. Déca protopresbiterulu dupa darea actiunei si a respunsulu se convinge pre deplinu, cá nu esista nici unu motivu de divortiu, chiaru si candu tóte aretarile partiloru s'aru dovedi, elu póte dupa ascultarea defensorelui, prin decretu se sisteze cursulu ulterioru alu procesulu, si despre acést'a se incunoscintieze partile indrumandu-le la convietuire.

In contr'a acestei decretari, se dá partiei nemultiemite locu de recursu in termiu de 15 díle, numai pana la consistoriu. Inse si afara de recursu, protopresbiterulu este datoriu a asterne actele din oficiu la consistoriu spre revisiune. (§. 30. 1854.)

XXIII. Despre prepararea procesului spre decisiune.

94. Dupa seversirea intregulu procesu protopresbiterulu 'lu impartasiesce defensorelui legiloru dela forulu I-ii fara amenare, spre dare de parere éra apoi unui membru alu forulu spre referada in siedinti'a proxima. Parerile si referadele se dau in scrisu si motivate.

XXIV. Despre aducerea sentinției și publicarea ei.

§. 95. Sentinția se aduce în ședința forului, observându-se următoarea procedură:

În ședința se espune starea lucrului de către referent și părerea sa, se cetesc și actele ce servesc esenței cauzei, era referentului și președintele sunt datori a da desluciri la întrebările fie-cărui membru, carele pot cere a se cetă cutare sau cutare act. După dezbateră perfectă și serioasă a cauzei se pasiesce la votare, începându-se dela cel mai tineru membru până la cel mai bătrănu, era președintele enuncie sentința. În casu cându voturile sunt egale, derima votulu președintelui. Membrii potu da votu separat. Notariulu are votu informativ, precum și defensorele, de va fi de fatia. Prin notariulu forului se va luă unu protocolu pre scurtu despre decurgerea ședinței, în carele se va scrie în fine sentința întreaga, precum s'au enunțiatu și va notă motivele ei. Protocolulu ședinței se subscie apoi de președintele, de notariu și de către toti membrii votatori. Ședința forului nu este publică; înse deca este de lipsa se potu chieamă partile de fatia și a se admonă la convietuire și pace, înse la dezbateră cauzei și aducerea sentinței partile nu potu fi de fatia.

§. 96. Sentința adusa (deliberatulu) se va publică partiloru în persón'a lor, de către președinte și adeca numai decatu în ședința, deca voru fi ele aci, altcum se voru cită fara amenare la o di spre acelu scopu, unde li se va publică sentința în fati'a notariului.

După publicare se ia la protocolu dechiaratiunea partiloru de multiemire sau nemultiemire și li se da de scire, că în 15 zile încependu dela acesta di 'și potu aduce apelatiunea și că afara de aceea procesulu se va asterne din oficiu la consistoriu spre reviziune.

Tote aceste se însemna la protocolu. (§. 472. Comp. dr. can.)

Sentința dimpreună cu motivele se estradau partiloru la cererea lor conformu originalului, prevediuta cu subscrierea președintelui și sigilulu oficialu, în carea se se amintésca și actulu facutei publicatiuni.

§. 97. Deca vre-o parte nu se infatisieza la publicarea sentinței, atunci aceea în form'a §. 112. se tramite preotulu localu spre intimare și publicare, despre ceea ce va raportă preotulu retransmitendu și col'a de admanuare, în care casu se computa terminulu de apelatiune în 15 zile dela primire și publicare.

§. 98. După trecerea terminului de apelatiune, fara amenare va asterne protopresbiterulu întregu actulu procesualu, dimpreună cu apelatiunile ce se voru fi datu la consistoriu spre reviziune și decisiune prin unu reportu pentru fie-care procesu deosebitu.

XXV. Despre sentinția.

§. 99. Cauzele matrimoniale și resp. divortiale se decidu:

1. După testamentulu nou și vechiu din sant'a scriptura;
2. După canónele santiloru apostoli;
3. După canónele celoru șapte sobóre de a tota lumea și cele a celoru noue sobóre locale;
4. După invetiaturile santiloru parinti, cari se afla însemnati în can. II-le alu soborului din Trulla;
5. După invetiaturile, cari se cuprindu în pravil'a mare;
6. După legile statului, cari prescriu formalitati din afara. (§. 36. 1854, §. 71. C. dr. can.)

§. 100. Prin sentința decide forulu, sau total'a desființiare a casatoriei, anumindu partea culpabila, dându-se voia partiloru a pasi la alta casatoria sau oprindu-i pre unu timpu ori sub unele conditiuni dela aceea sau decide susținerea casatoriei, îndreptandu pre parti la convietuire creștinésca și morala; în urma decide și despre pedepse și speșele procesuali încatu voru fi cerute și specificate pre

cari le impune unei parti a le solvi celeilalte în terminu de 15 zile sub urmarea executiunei. În sentința se citeza canónulu și legea. După sentința urméza motivele, în cari se face provocare și la acesta procedură.

XXVI. Despre speșele procesuali.

§. 101. Partea ce póta vin'a la stricarea casatoriei de regula se condamnă a rebonifică speșele procesuali ce le au avutu și specificatu cealalta parte. Fiindu ambele parti vinovate, se radica speșele un'a pentru alt'a, era după impregiurari se póte osandi o parte a rebonifică speșele celeilalte în mesura mai mica. Espensele avocatului, deca le specifica deosebitu și le pretinde, se licuideza fatia de partid'a sa.

§. 102. Se potu condamnă și parintii sau tutorii partiloru cari póta vin'a la nefericirea sau stricarea casatoriei și la divortiu. În casulu acest'a sau condamnandu-se ei la vre-unu canonu, li se va publică și acestor'a sentința cari se potu servi de apelatiune.

§. 103. De basa la licuidarea speșelor de regula servescu: dilele perdute și caletoriele la infatisieri necesarie; scriptele facute și timbrele; speșele comisiunali și resp. edictali și tacșele ordinari.

Despre speșele comisiunale și tacșele platite, se alatura la actu specificatii deosebite.

§. 104. Partile sau parintii și tutorii vinovati se potu condamnă și la canonu, sau bisericescu sau în bani pentru vre-unu scopu bisericescu, scolaru și filantropicu. Canónele în bani se voru încassă prin fisculu consistorialu, carui'a i-se impartasiesce sentința.

§. 105. Timbrele se întrebuintieza în sensulu legiloru statului. Deca vre-o parte va produce atestatu oficiosu dela deregatori'a comunala și oficiulu cercualu despre seracie și va cere eliberarea de timbru se potu primi actele și fara timbru. În acestu casu partea nescutita de timbre, cându se va condamnă în speșe, va fi datore a platí și timbrele, ce cadu pre partea scutita, în favorulu erariului.

§. 106. Tacșele, cu cari sunt a se acoperi speșele foruriloru, după cum voru fi normate prin consistoriele eparchiale, are se anticipe actorulu și respective reconventoriulu.

§. 107. Deca partea sau reprezentantulu ei în scriptu sau cu cuventulu vatemala pre vreunu functionariu sau însusi forulu, acest'a este îndreptatitu a pedepsi pre respectivulu cu o muleta dela 5 fl. până la 100 fl., care se va destină, pentru ore care-va scopu bisericescu, scolaru sau filantropicu.

În casu de repetire póte forulu se detraga aperiatorulu dreptulu de reprezentare în cauze divortiale.

XXVII. Despre remedie de dreptu.

§. 108. În contr'a sentințelor se da locu apelatiunei, era în contr'a decretariloru se da locu recursulu. În apelatiuni și recursuri îndreptate către a II-a instanția se potu aduce și gravamini de nulitate privitoare la formele procesului. Recursu de nulitate deosebitu nu se concede afare de casulu §-lui 33. Apelatiunea are locu și în contr'a decisiuniloru date în a II-a instanția până la a III-a instanția, era recursurile numai până la II-a instanția. Apelatiunea are se se indea în 15 zile, era recursulu în 8 zile după publicarea resp. intimarea sentinței resp. a decretului.

§. 109. Prin apelatiune se suspinde executarea sentinței până la final'a decide a cauzei de către ultim'a instanția. Asemenea prin recursu se suspinde executarea decretarei, afara de casurile prevediute în asta procedură, până la urmat'a decisiune în a II-a instanția.

§. 110. Pentru întârzierea terminului de apelatiune sau recursu, nu se da restituțiune (§. 63). Înse apelatiunea sau recursulu se potu și numai însinua verbalmente sau în scrisu la foru, în terminulu deschisu.

XXVIII. Despre tractarea procesului in a II-a instantia si a III-a instantia.

§. 111. In a II-a si a III-a instantia se tractéza cauz'a dupa modalitatea prescisa in §§-fii 101—102.

§. 112. Instanti'a mai inalta póte intari séu modificá hotaririle forului I-iu (cap. 15 Cartag.), si le póte anulá pre acelea din neobservarea formeloru si póte orenduí noua pertractare séu întregire a procesului; ea póte citá si pre pártile litigante in persóna spre ascultare si indemnare la pace,

§. 113. Decretarile forului alu II-le (consistoriului) au putere executiva; asemenea si sentintiele consistoriali, déca in contr'a acelor'a nu s'au adusu in terminulu prescisu apelatiune afara de casulu prevediutu in §. . .

Sentintiele forului II-lea si procesele decise aci, nu se mai asteru din oficiu la alu III-le foru, ci numai in urma apelatiunei (§. 166. Statut. org.)

§. 114. Ori-ce sentintia in cauzele matrimoniale si divortiali va putea fi executabila, numai dupa ce s'au adusu ea in a II instantia.

§. 115. Sentintiele forului alu III-lea, asemenea si ale forului II-le prin acestu din urma se impartasescu forului I-iu in forma autentica, spre publicare si intimare la parti.

XXIX. Despre renoirea procesului (Novum).

§. 116. in tóte cauzele dovortiali decise prin sentintia finala asemenea si in casulu §. candu s'au sistatu procesulu din oficiu, actorulu asiá si inctulu carele s'a servitu de reconventiune póte cere novisarea procesului decursu si decisu, inse numai atunci, déca elu va dovedi, cá are inca alte motive si probatiuni pentru divortiu, afar de cele aduse in primul procesu, si cá elu aceste probe séu nu le-au conoscutu, séu nu le-au potutu aretá in primul procesu.

Novisarea procesului se concede numai de catra consistoriu. Cererea de novisare se preda la protopresbiteru, carele asupr'a novisarei va ascultá pre ambe parti in modu sumariu, si protocolulu cu tóte actele 'lu va substerne consistoriului.

§. 117. Consistoriulu decide asupr'a cererei de novisare definitivu. Procesulu novisatu decurge dupa normele procederei protocolari, si se decide intocmai ca procesulu primitivu.

§. 118. Prin renoirea procesului se suspinde executarea sentintiei de mai nainte in punctulu sacramentalu, nu inse si in celelalte urmari. (§. 481. C. dr. can.)

XXX. Despre procesulu edictalu.

§. 119. Procesulu prin citatiune edictala are locu in casulu pribegirei unei parti (§. 113 p. 12. dr. can.)

§. 120. Dupa trecerea timpului canonicu de absentare (5 resp. 3 ani) partea ce voiesce a se desparti póte ridicá actiune formalá in carea va produce atestatu de botézu si cununie, va aretá impregiurarile economice si casnice ale sale si starea familiei si va produce atestate oficióse dela preotulu locului si dela oficiulu politicu despre cele espuse in actiune si despre aceea, cá sociulu ei este prin întregu tempulu canonicu pribegitu si nu se mai scie loculu ubicatiunei lui si cá in zadaru s'au cercetatu dupa acell'a. Se póte produce, pre langa documentele oficióse, dovéda si prin marturii, si alte documente.

§. 121. Actiunea acést'a se asterne la forulu I-iu carele are a esaminá documentele si dovedile si apoi cu parerea sa a o asterne la Consistoriu spre decisiune.

Consistoriulu póte dá locu cererei si a ordiná prin forulu protopopescu escrierea unui Edictu in fói'a publica bisericéscá pre timpu de 1 anu si 1 di, séu dupa impregiurari grave si pre tempu mai scurtu, inse nici candu mai scurtu de 3 luni.

§. 122. Dupa trecerea terminulu edictalu, déca pribegitul nu se arata, éra partea actora din nou cere divor-

tiu, si produce atestate oficióse despre aceea, cá pribegitul nu s'au mai reintorsu, forulu protopopescu ia cauz'a la seriósa pertractare si aduce sentintia, pre carea o asterne la consistoriu spre decisiune finala. (v. Can. sin. VII si can. 31 si 36 Sft. Vasilie).

§. 123. Casatori'a despartita prin procesulu edictalu pre scurtu se va publicá inca odata in fói'a bisericéscá, si numai dupa 45 de dile dela acéstá publicare va intrá sentinti'a divortiala in putere resp. va putea pasi partea despartita la alta cununia.

§. 124. Déca partea pribegita, in decursulu procesulu edictalu ori si candu, si adeca pana ce nu va fi pasitu ceea-lalta parte la alta casatorie, se va infatiosá la foru, séu si numai va aretá esistinti'a sa in scrisu la foru, si va protestá in contr'a despartirei si cununii ceilalte parti, întregu procesulu divortialu se va sistá, dandu-se acést'a de scire partii actore, éra déca partea actora si atunci va insiste in divortiu, se va pertractá cauz'a pre calea procesulu protocolaru.

§. 125. Sta inse in voi'a ori carui omu, in urm'a presciseloru publicari, pana candu nu au trecutu cele 45 de dile (§. 154), a aretá forului bisericescu esistinti'a si ubicatiunea partii absente, si déca dupa cercetarea forului se va dovedi acést'a, se va introduce éراسi procesulu protocolaru.

§. 126. Parintii, tutorii si fratii partiei pribegite au voia pana la espirarea celor 45 dile a defensá casatori'a pribegitului, déca voru dovedi cá acell'a esista, nu este mortu, ci din alte cauze fara vin'a sa nu se póta infatiosá. In acestu casu se pertractéza procesulu in forma protocolara (vedi can. la §. 139).

XXXI. Despre executiune.

§. 127. Sentintiele si decretale asupr'a matrimoniuului strinsu se executeza prin forulu I-iu la cererea pártii séu si din oficiu, si spre acestu scopu se întrebuintéza midilóce bisericesci, éra in casu de neascultare se recere puterea deregatoriilor civili si politice (§. 488 c. dr. can.)

§. 128. Esecuarea speseloru procesuali si a penaleloru le incuviintiéza forulu I. si recuire in casu de lipsa pentru efeptuare judecatoriele civile.

XXXII. Despre esrotulare.

§. 129. Dupa incheierea deseversita a procesulu divortialu respective a certeloru matrimoniale, fie-care parte are dreptu a cere esrotularea acteloru. Rugarea pentru acestu scopu se indá la forulu I. in doue esemplare; in urmarea cáreia protopresbiterulu cu indorsatu defige unu terminu scurtu, candu partea, carea se va infatisiá va puté scóte documentele acudate de dens'a la procesu si va adeverí acést'a la protocolu.

Scriptele procesuale si actele judecatoresci nu se esdau.

XXXIII. Dispusetiuni generale.

§. 131. Dupa incaminarea procesulu divortialu pártile nu se potu silí a vietuí la olalta, nici le este iertatu a traf in concubinatu, si a petrece viétia immoralá.

Deci cerendu necesitatea, séu vre-o parte deosebirea dela olalta forulu de I-'a instantia póte încercá impaciuirea in privinti'a acést'a, éra in casu de nesupunere si neascultare se se recere autoritatile politice.

§. 132. Cu cereri taiatóre in treburi de avere, de ingrigirea prunciloru si de alimentarea loru si a femeei, déca nu se póte face invoiala pártile se indrépta la judecatori'a civila.

Elaboratu de comisiunea congresului 1878 pe bas'a proiectului facutu de d. Dr. I. Borcea.

Scólele romane din Turcia.

Reproducendu urmatóarele renduri din „*Curierul Orientalului*“ cunoscutulu diaru care ese in Constantinopolu si alu carui redactoru este unulu din cei mai zelosi filoromani din partea locului, scrie „*Resboiulu*“ — nune putemu opri d'a ne arată mirarea nóstra in privintia inalteloru cercuri politice din Grecia, care permitu asemenea uneltiri ale caroru urmari vor fi d'o potriiva jignitóre atátu nationalitatiei Romane câtu si celei Grece.

Éca ce se serie numitului diaru din Nevésta (Macedonia):

Scimu de multu că diarul d-vóstre a fost totu-deauna aparatorulu celorl apasati si inamiculu abuseriloru. Imi iau dar voie a ve adresá câte-va renduri cu rugarea se binevoiti a le inserá, pentru ca guvernulu imperatescu si lumea civilizata se scie că totu n'a trecutu timpulu tiraniei pentru tinutulu nostru.

Am vediutu din diarele capitalei că, dupa propunerea dlui Waddington, reprezentantulu Franciei, congresulu din Berlin a priimitu o propunere, prin care locuitorii din Turcia européna se potu bucurá in viitoru de libertatea civila si religiósá fara osebire de rasa si cultu. Hei bine, eu credu că acésta hotarire a congresului privesce póte pe alti locuitori, dar nu pe ai Turciei europene, pentru că, daca a fost la Berlin unu congresu alu reprezentantiloru mariloru puteri europene, cari au luat asemenea hotariri, ca aceea, pe care o citaramu, in Turcia sunt mai in tóte provinciile si chiar in tóte orasielile si orasielile congrese de greci-fanarioti, cari oprescu in tóte dilele libertatea civila, adica invetiarea limbii materne tutuloru celorl cari nu sunt de vitia grecésca.

Dvóstra sciti, că orasielulu nostru Nevésta este locutu numai de Romani. Acum doi ani erá aci unu june Nevestiotu, anume Constantinu Ionescu, care si-a facutu studiele la Bucuresci si se 'ntorsese in patrie. Căti-va din cei mai bogati compatrioti ai nostri, voindu se invetie pe fii loru si pe fii altoru parinti saraci limb'a materna, au ingajat pe tenerulu Ionescu ca institutoru, platindu-elu din punga loru proprie, de óre-ce veniturile scóleloru nóstre comunale sunt in manele unoru Romani greciti, cari urmasescu cu tóte mijlócele putincióse grecisarea compatriotiloru loru Romani. Ionescu in sa nici n'a fost ingaduitu a da lectii copiiloru in scóla nóstra comunală, ci a fostu silitu se-ii invetie in propria sa locuinta.

In urma s'a mai intorsu in patrie si unu altu patriotu, d. H. Nacea, care asemenea si-a facutu studiele in Bucuresci. Romanii, vediendu că cresce numerulu copiiloru cari alergau la lectiile de limba materna, si că d. Ionescu nu e de ajunsu pentru toti, ingagiara si pe d. H. Nacea ca alu doilea invetiatoru la scóla romana. Atunci unu Nevestiotu si-a oferitu propri'a sa casa situata in mijloculu orasiului, pentru a se instalá acolo provisoriu o scóla romana.

O observare am de facutu aci. De câte ori greco-fanariotii au voitu se-si atinga scopulu, s'au servitu de autoritatile imperiale ca de organe órbe si supuse.

Autoritatile imperatesci, usiurandu menirile periculóse ale politiceii eleno-fanariote, nu vedu că ele dau celu mai pretiosu serviciu causei elenice in pagub'a interesului loru propriu. Caimacamulu din Florina s'a grabitu a merge la Nevésta, insotitu chiar de episcopulu grecu si de unu bim-basa de zapcii.

Nu scimu ce a indrugatu poporulu catra caimacam in contra profesoriloru romani, dar acésta se póte deduce din resultat. Indata ce au sositu la Nevésta, acesti dni au facut nóptea o cercetare in casele celorl doi profesori, dar fara folos. In adeveru, n'au pututu gasi la ei, de câtu câte-va carti scolare in limb'a romana, procurate prin autoritatile imperiale din Salonicu si trecute prin censura. Dar comedi'a s'a sfersitu cu inchiderea scólei romane si cu

arestarea celorl doi profesori, cari au fost dusi ca criminali la Florina, pentru a fi tramisi d'acolo la Monastir. Patru séu cinci persóne din cele mai cu influentia dintre Romani au insotitu pe cei doi profesori.

Remane acum a se scí daca mutisarifulu din monastiru va scí se descopere intrig'a si nevinovati'a celorl doi romani, cari n'au comisu alta crima, de câtu e'au predatu limb'a nationala. Noi nu credem că si mutisarifulu din Monastir va fi totu asia de putinu prevedietoru in politica ca si caimacamulu din Florina; elu trebue se scie că Romanii sunt cei mai credinciosi supusi ai M. S. Sultanului, pe cându Grecii nu lucreaza si nu viséza de câtu la realizarea marei idei.

Cartile didactice.

Sub acestu titlu „*Delfinulu*“ diariu nou, ce apare in Galati, publica unu articolu privitoriu la invetiamentu, care ne atinge in specialu si pe noi, cei din coci de Carpati. Regretamu, că nu suntemu in positiunea de-a ne pronuncia asupra intregului tractatu mentionatu. Din intemplantu am datu numai de unu numeru alu diarului amintitu; astfelu vom reflectá numai la punctulu ce ne privesce pre noi.

Autorulu indignatu pentrucá corpulu professorulu din Romania standu sub iniriirea partidelor politice, junele candidat de profesoru abia esitu din scola, este prinsu in cursa, si incepe a nu mai cugetá decâtu la luptele politice, uitandu chiamarea lui pentru instructiune. Dar, mai multu supera pe autorulu, că manualele didactice pentru scóle, trebue se obtiena aprobarea ministeriului de instructiune. Acésta sistema, crediendu că se urméza si la noi, din coci de Carpati, face imputari nemeritate consistoriului metropolitanu condamnandulu, in terminii cei mai aspri. Éta cuvintele proprie a-le autorului:

„Este o fatalitate pentru noi romanii, că reulu sigasesce totdeuna imitatori zelosi. Abia s'a pusu bariera activitatii corpului didactiu prin aprobarile mai multu séu mai pucina hatiróse de prin Bucuresci, si deodata acésta decisiune strabate Carpatii si gasesce resunetu in sinulu consistoriului Metropolitanu din Sibiu, unde se ia decisiune analóga, ca nici o carte neaprobata de acésta cuviosa autoritate, se nu se tolereze prin scolile dependente de densa. In consecintia tóte manuscriptele incepura se emigreze la sant'a Metropole spre a obtiené aprobarea.

Cunóscemu multi membrii ai corpului didacticu de peste Carpati, cari au facutu studii pedagogice fórté serióse si in adeveru sunt la inaltimea misiunei; ei ar fi potutu aduce serviciu immense scoleloru romane, dar nu scimu, care este misteriu de li s'a totu respinsu manuscriptele inaintate spre aprobare, pana ce s'au disgustatu cu totii d'asi mai perde timpulu cu lucrari menite d'a nu puté se tréca vre-o data pragulu scóleloru. Intielegemu ca acea autoritate bisericésca se fi refusat a aprobarea catechismului si a tuturoru manualelor care tractéza sciintia credintiei, dar nu vom intielege nici odata, ce are a face gramatic'a, aritmetic'a, sciintiele naturale si altele cu principiile professate de biserică, afara numai daca nu cumca spiritulu punicu a strabatutu in inim'a câtorva membrii ai acestei cuviose autoritati, si prin urmare sunt decisi se-si vendia numai marfa loru. Nu negamu sciintia si capacitatea Dloru membrii ai consistoriului; dar ne simtimu a le amintí, că ele nu sunt privilegiulu numai alu unoru persóne, aiba ele ori ce inalta positiune in societatea civila séu ecle-siastica.“

Din aceste citate, se vede că confratii nostri dela „*Delfinulu*“ nu cunosc de locu referintiele nóstre. Noi romanii ortodocsi din Ungaria si Transilvania, ca in trecutu, si astadi, numai sub scutul bisericéi ne putemu conservá individualitatea nóstra nationala. Tóta cultur'a ce s'a

datu si se dà poporului nostru, se dà prin biserica. Biserica noastră are deplina libertate in statu, ea se bucura de o constituțiune democrata sanctionata de monarchulu, dupre carea toti creștinii, preoți si mireni, sunt chemati a conlucra pentru prosperarea nu numai a trebilor *eclesiastice* ci si a celor *scolare* si *economice*. Acesta se face prin sinódele eparchiali si congresulu nationalu, in care sunt reprezentati nu numai clericali si si poporul prin inteliginti laice, clericali in o tertialitate si mireni in doue tertialitati. Ar fi dar numai in interesulu culturai si a invetiamentului, ca aceste autoritati supreme, se ingrigesca prin organele lor, consistóriele eparchiale si celu metropolitanu, de mersulu invetiamentului, si de cartile didactice corespundietóre principielor pedagogice mai noue. Membrii acestor consistórie se alege de sinóde si congresu, din persóne clericale si laice, capabile pentru administrarea invetiamentului, atátu religiosu câtu si celu privitoriu pe sciintiele gramaticali, matematice si naturale.

Cu tóte acestea, consistoriulu metropolitanu, ori cele eparchiale, nu au luat vre-o data decisiunea de-a nu tolerá in scóle, decâtu manuale didactice aprobate de ele, cu atátu mai pucinu a potutu se respinga manuscritele inaintate spre aprobare, căci nu le-a pretinsu nici odata, afora de cele religiose. Ce a dusu pe confratii dela „Delfinulu“ in gresiela, pare-ni-se, că sunt desbaterile ce s'au facutu in congresu, in privinti'a opririi cartilor de scóla de catra ministerulu ungaru de culte si instructiune. Fiindu că ministerulu ungaru ne opresce celea mai multe carti didactice din intrebuintiarea lor in scóle, sub pretestu că s'ar vatemá ideia de statu magiaru, prin unele teorii a-le autorilor, si in acésta privintia in regula se adreséza la autoritatile bisericesci, la consistorie, facandu-le responsabile, congresulu a decisu se se recerce ministerulu, ca numai pentru cartile didactice aprobate de autoritatile bisericesci, se se adreseze la consistorie, căci pentru cărțile particularilor, ele nu potú fi responsabile. Dar, la noi nu póte fi nici vorba de-a se pune bariera activitatii corpului didacticu prin aprobarile ori neaprobarile cartilor didactice de consistorie.

Diverse.

= **Dlu Georgiu Popa**, referinte la senatulu scolaru in consistoriulu din Aradu, a obtienutu diplom'a de *doctoru in drepturi*, la universitatea din Budapesta.

= **Unu actu scandalosu**. Diarulu „Resboiulu“ din Bucuresci relatéza că guvernulu romanu a datu ordinu prefectului se stramute tribunalulu Buzeu, in sant'a Episcopie, fora a-se intielege macar cu P. S. S. Episcopulu, capulu bisericeii din acea eparchia. Preasanti'a sa Episcopulu s'a opusu, declarandu că nu va dá localulu, ci numai prin baionete vor puté se-lu ocupe. Totdeodata a telegrafatu, protestandu atátu catra presedintele cabinetului, câtu si catra ministrii de interne si culte. Cu tóte acestea, prefectulu insocitu de puterea armata a navalitu in sant'a episcopie, a spartu usile si a instalatu acolo tribunalulu. Betranulu si venerabilulu prelatu a alergatu indata desperatu la M. S. Domnitorulu, capulu Statului, dela care se astepta indreptare si pedepsirea acelora cari nu respecta nici biserica.

= „*Albina Carpatiloru*“ foia belistrictica, scientifica si literaria cu ilustratiuni, Nr. 1. cuprinde urmatórele materii: „*O excursiune in infinitu*“, novela de Iosifu Popescu. „*Mariora*“ poesia de d. Bolintineanu. „*Jocurile publice la Greci si Romani*“ de Iosifu Popescu. „*Armonia coloriloru*.“ *Mitologia daco romana*: *Balaurii* de S. Fl. Marian. „*Higiene*: Intarirea trupului. — „Unu siefu de insurgenti“. — „*La intrarea triumfala a trupelor romane in capital'a Romaniei*“, poesia. Varietati: Bibliografia. Ilustratiuni: Femei romane mergandu la tergu. Luptele cu taurii la Romanii antici. — Hagi Loja.

Concurs.

1—3.

Prin acést'a se deschide concursu pentru catedra de limb'a romana si de religiunea gr. or, carea catedra a devenitu in vacantia la archigimnasiulu catolicu din Temisióra, si e sistemisata provisoriu cu unu salariu anulu de 700 fl.

Recurentii, pana in finea lui Novembre stilulu nou alu an. cur, recursele lor adresate Ministeriului reg. ung. de cultu si de invetiamentu publicu, se le astérna la suprem'a directiune districtuala scolaru din Orade (nagyvárad tan. ker. főigazgatóság) adjustate cu adeverintie că au finitu intregulu cursu teologicu, suntu santiti de preoti si posedu calificatiunea pentru ambele catedre, atestate despre oficiile ce le-au purtatu si le póta.

Budapesta in 23. octomvre. 1878.

Dela Ministeriulu reg. ung. de cultu si instructiune publica.

1—3.

Pe bas'a decisiului consistorialu din 6 Iuliu a. c. Nr. 1495/372 se escrie concursu pana la **10 decembre a. c.** pentru postulu de capelanu langa betranulu preotu din *Ecica romana* Chirilu Magda, de care postu capelanulu este impreunatu si unulu dintre cele 3 posturi invetiatoresci.

Capelanulu fiitoriu ca atare va avé un'a trei'a parte din tóte competintiele si tacele birali si stolari de la 400 nre de case, ér ca invetiatoriu va avé unu salariu de 200 fl. si câte 40 fl. bani de cortelu pe anu.

Dela recurinti se recere se fie absolvitu 8 clase gimnasiale si teologia cu calculi buni, si se fie depusu essamenulu de calificatiune cu calculu distinsu, receruta pentru parochiele de I. classa.

Recursele provediute si cu alte documinte prescise se vor naintá parintelui protopresbiteru tractualu *Vincentiu Sierbanu* in Banatu-Comlosiu.

Ecica-romana, 8. Septembrie 1878.

Comitetulu parochialu din Ecica-romana.

In contielegere cu **Vincentiu Sierbanu**, protopopulu si insp. de scóle.

1—3.

Pentru deplinirea statiunei invetiatoresci, la acum de nou infintiat'a II. scóla paralela din *Ohabaforgaci*, de nou se escrie concursu, cu terminu de alegere pe diu'a de **21. Noemvre stil. vechiu a. c.** pe langa conditiunile publicate in acést'a fóia sub Nr. 33. 34. si 35.

Ohabaforgaci, 24. Septemvre 1878.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **Georgiu Cratiunescu**, prott. si insp. de scóle.

LUDOVIGU SCHRODT

pantofariu in Aradu,

Strad'a Forray, in cas'a lui Nádasdy,

visavi de berari'a Pözl,

se recomanda a primí comande pentru

pantofi de barbati, dame si copii.

Totu de odata atrage atentiunea p. t. publicului asupra marelui seu depositu de pantofi. Primesce comande din giuru, si le esecuta cu cea mai mare promptitudine.

3—3.